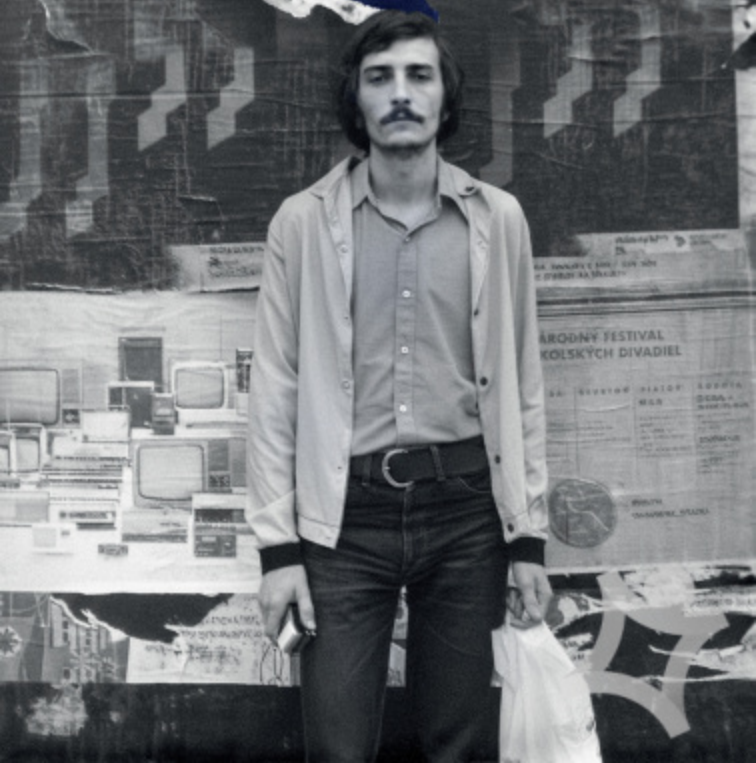

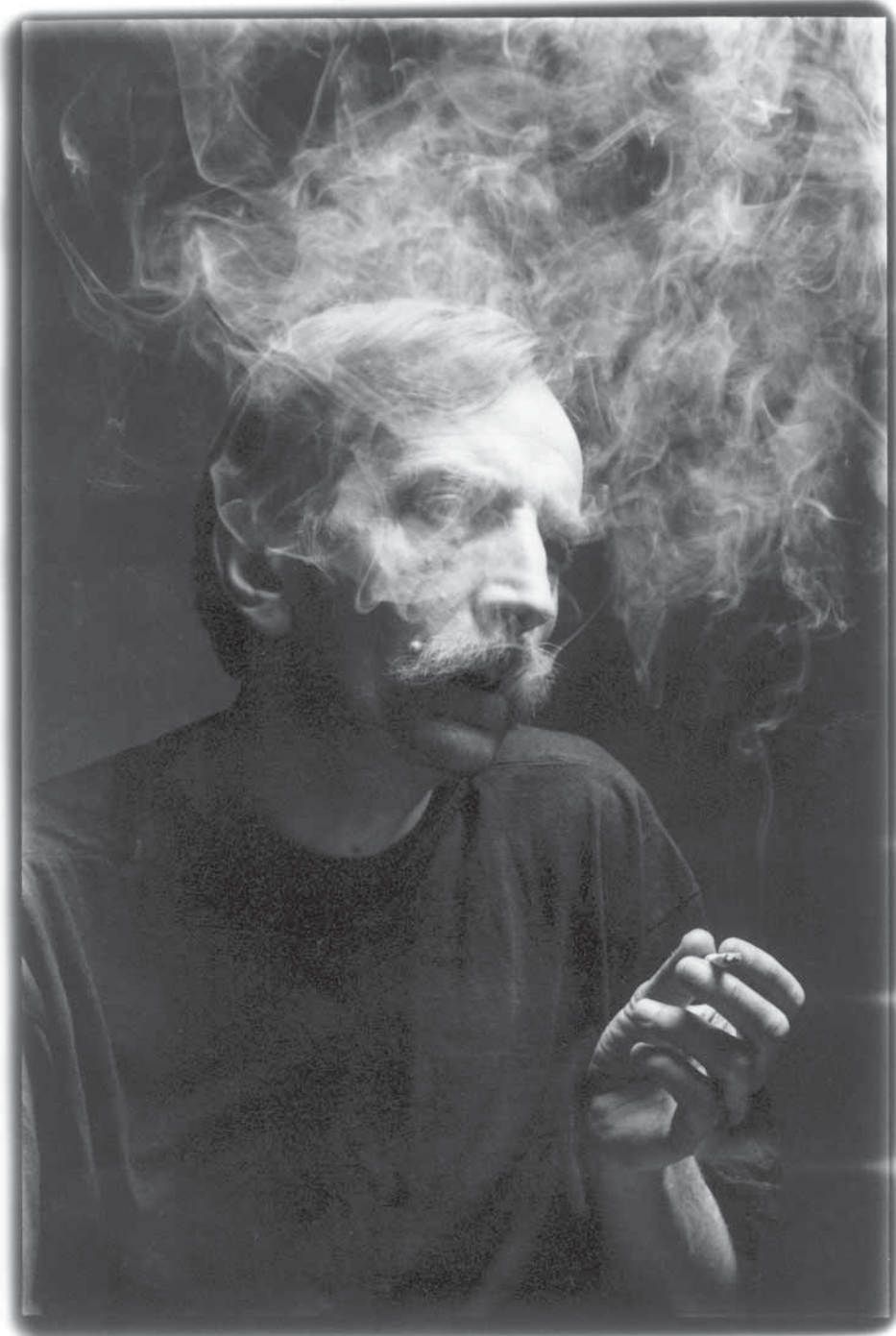
Marian Jaslovský

JARO FILIP

ČLOVEK HROMADNÉHO VÝSKYTU

**JARO
FILIP**

Marian Jaslovský

JARO FILIP

ČLOVEK HROMADNÉHO VÝSKYTU

slovart

POĎAKOVANIE K DRUHÉMU, DOPLNENÉMU VYDANIU

Ďakujem všetkým podporovateľom na Doniu.

Ďalej som vďačný za umožnenie používania slovenského AI nástroja Gaston (web gaston.live), ktorý mi významne zjednodušil prepis rozhovorov do textu.

V neposlednom rade som vďačný aj za každého človeka, ktorý má, a teraz prepáňte za pátos, slobodu v duši. Tá je dnes veľmi, veľmi potrebná.

No a, samozrejme, ďakujem mojej Rybke – za všetko.

OBSAH

ÚVOD K DRUHÉMU, DOPLNENÉMU VYDANIU	7
INTRO	8
RÁDIO LUXEMBURG (detstvo)	9
A HARD DAY'S NIGHT (konzervatórium, opäť Bratislava, Blues Five)	19
JAZZROCK, CHLAPI! (VŠMU, život v 70. rokoch)	29
BEETHOVENOVÁ KOSŤ A ZROD WORKOHOLIKA (Divadlo U Rolanda)	41
PROVISORIUM – UMELECKÁ DEFINITÍVA (Dežo Ursiny)	49
BOLO NÁS JEDENÁŠŤ (Lasica a Satinský)	69
AKO SOM VSTÚPIL DO SEBA (Trnavské divadlo, Filip herec, Filip a film)	87
YPS (rockové časy)	113
SŤAHOVAVÍ VTÁCI (rozhlas a televízia)	119
CEZ OKNO (Filip vo virtuálnej realite)	145
DO BATŔŽKA SI NALOŽ PRETVÁRKU, LOŽ A FALOŠ (Filip a politika)	157
ROCKER BEZ BÁZNE A HANY (Müller, Šeban, Rózsa)	167
INFORMÁCIA O OVZDUŠÍ (sólové albumy)	181
ČLOVEK FILIP (v súkromí)	197
V ŽIVOTE VŽDY VŠETKO PRÍDE NEČAKANE (koniec)	209
O FILIPOVI	215
DOSLOV	222
EŠTE O FILIPOVI	223
 PRÍLOHY	
Kalendárium	288
Diskografia	293
Divadlo, rozhlas, televízia a film	299
Zdroje	307

ÚVOD K DRUHÉMU, DOPLNENÉMU VYDANIU

V roku 2022 som bol na pocovidovom ročníku Pohody a medzi moje najväčšie zážitky patrila program *Bolo nás 11*, kde odzneli naživo všetky skladby z legendárneho albumu Lasicu, Satinského a Filipa. Projekt inicioval Mišo Kaščák, nehynúca vďaka mu za to. Nebola to pre mňa novinka, už som to predtým videl v Tenisovom centre, na Pohode som však bol svedkom toho, ako úžasne funguje Jarova hudba na publikum, z ktorého väčšina pôvodný album s veľkou pravdepodobnosťou vôbec nepoznala.

Medzi účinkujúcimi už chýbal Milan Lasica – rok predtým zomrel. A tak program trochu pripomínal vystúpenie niektorého z jeho obľúbených orchestrov, ktoré aj naďalej nesú mená svojich nežijúcich kapelníkov. Meno kapelníka je totiž značka. A takouto značkou sú dnes aj Jaro Filip, Milan Lasica a, samozrejme, Július Satinský.

Vtedy na Pohode som už vedel, že budem pripravovať druhé, rozšírené vydanie svojej knihy *Jaro Filip – Človek hromadného výskytu*, ktorá pôvodne vyšla vo Vydavateľstve Sloart v roku 2002. Dlhobola vypredaná a ja som každý rok dostával niekoľko (desiatok) mailov, že by ju fanúšikovia chceli. Vlastne ani neviem, prečo nikdy nevyšla v druhom vydaní. Asi som mal veľa roboty a nechcel som otravovať ľudí vo vydavateľstve. Napokon je to tak dobre, lebo som mal čas knihu doplniť o dôležité texty a navyše teraz vychádza vo vylepšenej grafickej úprave a s prerobenou obálkou.

V novom vydaní sú zachované všetky texty v pôvodnej podobe (až na niekoľko nevyhnutných aktualizácií a opráv) a v pôvodnom poradí. Na záver však pribudla nová časť *Ešte o Filipovi* s výpoveďami Jarových dcér Evičky a Doroty, bývalej partnerky Anny Šiškovéj, kamarátky Ivety Radičovej, kolegu zabávača Rastu Piška a ďalších ľudí, ktorí majú o Jarovi čo povedať, ale do prvého vydania sa rôznych dôvodov nedostali alebo dostať nemohli.

A tak teraz v ruke držíte celkom určite najkomplexnejšiu biografriu Jara Filipa. Ďalšie kapitoly možno napíše sám život. Pretože Jaro akoby stále žil – vzniklo o ňom divadelné predstavenie, komiks, na jeho počesť sa nahrávajú albumy a usporadúvajú koncerty. A to znamená, že ľuďom má stále čo povedať. Jaro sa ešte ani zďaleka „neminul“.

Marian Jaslovský, 15. mája 2026

INTRO

Na Jara Filipa málokto hľadel z úctivej vzdialenosti. Odstupu vlastne ani nebol schopný. Pre kolegov, kamarátov, poslucháčov a divákov bol predovšetkým človek, ku ktorému je odvšadiaľ blízko, priateľská bytosť s aurou človečiny vo svete, ktorý je, ako sa často zdá, určený pre iných ako vnímavých, citlivých a premýšľajúcich ľudí.

Pesničky, albumy, scénickú hudbu, relácie, rozhovory, články či klávesové party sypal z rukáva a popritom sa venoval ďalším horúčkovitým činnostiam. Bezbrehá hyperaktivita, ktorou prekypoval, občas v mnohých vyvolávala pocit, že ho je akosi veľa, že by mohol šetriť svojou tvárou a nápadmi.

Až jeho smrť, ktorá bola nečakanejšia než čokoľvek iné, naplno ukázala prázdnotu, ktorú po sebe zanechal v nespočetných oblastiach.

Jaro je dnes národný poklad. Nie je ľahké zmapovať všetky sféry jeho pôsobenia. Nebol to človek intenzívneho ponoru, ale extenzívneho záberu, spontánnych reakcií a improvizácie. Mal niekoľko vrstiev: excelentný hudobník, usmiaty entertainer, glosátor udalostí, počítačový fanatik, homo politicus, občan. Možno preto si ho privlastňujú viaceré society, ktoré si ho žiarlivo, a niekedy až nekriticky strážia.

Jaro sa pohyboval v mnohých zaujímavých spoločnostiach, ktoré ho vytvárali a ktoré vytváral. So svojimi ľuďmi bol previazaný do siete živšej ako jeho milovaný internet. Táto kniha má byť o ňom a jeho svetoch.

Marian Jaslovský

RÁDIO LUXEMBURG
(detstvo)

RÁDIO LUXEMBURG (detstvo)

Jaro Filip (22. 6. 1949) sa narodil v rurálnom prostredí dedinky Hontianske Moravce v banskobystričskom kraji, úplne na juhu Slovenska, dva kilometre od kúpeľov Dudince – v prostredí, ktoré ho ničím nepredurčovalo na osud budúceho mestského bohéma a čitateľa kaviarní. V Hontianskych Moravciach žilo iba niekoľko stoviek obyvateľov. Je to úrodný kraj: v susedných Hontianskych Nemcoch sa narodil Marián Labuda a v neďalekých Pliešovciach zasa Filipov dlhoročný umelecký súputník, Milan Lasica.

Jaro v kočíku foto archív

V životopisoch známych ľudí spravidla nájdeme mnohé zmienky o rôznych krízových situáciách v detstve; ak nie priamo rodinné kalamity, tak aspoň boj s vlastnými vnútornými problémami a komplexmi. Filipovo detstvo bolo iné – bol vyrovnaný extrovert so silným záujmom a podporou súdržnej

a stabilnej rodiny. Matka ho cielene viedla v časoch tínedžerskej nevyhranosti. Aj to ho možno predurčilo na život bez škandálov a kontroverzností, na ktoré sme si u rockových hudobníkov akosi zvykli.

Filip pochádza z rodiny učiteľov na základnej škole. Jeho otec učil fyziku, príležitostne matematiku, dielenské práce a práce na pozemku, matka vyučovala na prvom stupni. Má troch súrodencov: o štyri roky mladšieho Ľuba, o šesť rokov mladšiu Táňu a o desať rokov mladšieho Vlastimila.

S pani Emíliou Filipovou, Jarovou mamou, a sestrou Táňou Dunajovou sme sa stretli v Medickej záhrade. Táninho malého syna Timka – jej momentálne povolanie na plný úväzok – sa ujal manažér Peter Lehotský, ktorý naše stretnutie zorganizoval (Tánino prvé dieťa, z predchádzajúceho manželstva, je speváčka Lucia Šoralová). Na Jarovej kariére má veľkú zásluhu pani Filipová; v najdôležitejšom období ho dotlačila k tomu, aby na sebe tvrdo pracoval. Neskôr mi poslala desať zošitov, nabitých výstrižkami z tlače.

EMÍLIA FILIPOVÁ

„Voľakedy sa dievčatá na dedine vydávali skoro. Aby mal kto robiť na majetku. Keď som sa narodila, moja mama mala sedemnášť rokov. Keď sa narodil Jaro, mala som dvadsať, takže moja mama bola ešte veľmi mladá. Preto ju volal mama a mňa mladá mama, nechcela byť *starou* mamou. Vždy boli na seba veľmi naviazaní.“

Jaro Filip sa narodil v kuchyni, a vraj preto mu vždy vyhovovala kuchynská atmosféra.

JARO FILIP

„Ostatní súrodenci nemali také šťastie ako ja, už sú nemocniční. Iba ja môžem povedať, že som sa narodil doma. V podstate som domácky typ. Rád sa túlam, ale iba doma som spokojný. Rád sedávam v kuchyni a pozorujem ženy pri varení.“¹

EMÍLIA FILIPOVÁ

„Jaro bol také dobré dieťa, nevystrájal. Zo všetkých detí bol najpokojnejší. Keď bol malý, vôbec neplakával, dokázal spať neprerušene aj šesť hodín. Bola som mladá, neskúsená mamička. A tak som sa bála, či je normálne, že toľko spí, keď by mal každé tri hodiny jesť. Behala som za doktorkou, čo s tým mám robiť, či ho mám budiť a nakrmiť ho. Lekárka ma upokojila, že je to v poriadku, že sa mu nič nestane. A naozaj, darilo sa mu. Bol veľmi veľký. Nie tučný, ale veľký. Začal chodiť neskoro, v pätnástich mesiacoch. V štrnástich mesiacoch sme ho ešte museli nosiť a ľudia sa súcítne pýtali, či nie je chorý, lebo vyzeral na dva a pol roka. Vravrel skoro, ale nechcel. Stará mama ho tlačila vo vozíku, a keď sa mu ľudia prihovárali, odpovedal im – „nece vavet“. Počul to od nás, tak to opakoval.

Do štrnásteho roku sa javil aj doma ako veľmi poslušný, dobrý, robil všetko, čo sme od neho chceli. Učil sa veľmi dobre. Robila mu síce ťažkosť matematika, ale mal dobrú pamäť. Raz si niečo prečítal a vedel to.

Otec bol na deti dosť prísny, my sme to chceli so starkou niekedy vykompenzovať, tak sme boli zasa tolerantné. Ona ho vždy doslova rozmaznávala.“

TÁŇA DUNAJOVÁ

„Vždy všetko dostal do ručičky. U nás to bolo tak – stará mama s mamou varila a zrazu vykrikla – chlapi už idú! A obidve začali chystať, vrtieť sa po kuchyni, behať. Keď som toto videla, skoro zo mňa vyrástla feministka. Jaro mal k starej mame vždy veľmi blízko.“

JARO FILIP „Moja stará mama bola úžasná. Svojou nekonečnou dobrotou vyvažovala prísnosť rodičov, ktorí mali zvyčajne veľa práce a na vlastné deti im neostávalo veľa času. Urobila, čo mi na očiach videla. Vďaka nej som sa stal príšerne rozmaznaný. Zvykol som si, že ženy sú na to, aby ma obskakovali a obsluhovali.“²

V mailovej korešpondencii sa Filip vyjadril aj k pôvodu starej mamy:

JARO FILIP „Tak som pri poslednej návšteve rodičovského domu v Hontianskych Moravciach, konkrétne pri rozhovoroch so starou mamou, zistil, že je polovičná Maďarka, za slobodna Fazekašová. Som z domu preč od svojich pätnásť rokov a nikdy ma to nelákalo skúmať. Ale predstava, že vo mne koluje maďarská krv, ma nesmierne potešila... je to spštenie...“

Stará mama s Jarovým najobľúbenejším jedlom foto Ľubo Filip

Stará mama bola Jarovou „fanynkou“ až do konca a často mu telefonovala do jeho nočných rozhlasových relácií. Filip: „Stále sme v kontakte. Aj ma veru skritizuje a dáva mi hudobné tipy. Keby som sa dal, robila by hudobnú dramaturgiu v mojich reláciách.“³

S povolaním rodičov sa spájajú aj – podľa Filipa – traumatické spomienky na detstvo, pretože bol aj ich žiak; byť učiteľským dieťaťom je ťažký osud.

JARO FILIP „Keď som zabudol, akú mám domácu úlohu, dokonca mi povedali: mal si počúvať v škole. A pritom si všetci hovorili: aha, to je učiteľský syn, určite má protekciu. Ale taká protekcia, ktorá by mňa naučila matematiku či fyziku, neexistuje.“⁴
 „Ani z jedného z otcových predmetov veľa neviem. Nie preto, že by neučil dobre. Ostatní si zapamätali viac ako ja. Nevynikal som ani manuálnou zručnosťou. Neviem ani klinec zatĺcť. Obaja rodičia, aby dedine ukázali, že nie som protekčné dieťa, boli na mňa prísnejší, ako na ostatných.“⁵

Takmer všetko, čo robíme v dospelosti, má korene a predispozície v detstve. Ako to bolo v prípade Jara Filipa – hudobníka, komika, technofila, najznámejšieho slovenského fajčiara a zanieteného odporcu aktívneho fyzického pohybu?

EMÍLIA FILIPOVÁ

„Máme dobrý sluch, ale hudbe sme sa mimoriadne nevenovali, iba otec nacvičoval so zborom. Vždy, keď sme išli spolu v aute, všetci sme si spievali. O Jarkovi sme si nikdy nemysleli, že bude spievať. Bol muzikálny, mal rád hudbu, hral na klavíri, ale spievali Táňa a Vlastík, dokonca chodili po republike ako spevácke duo.“

Jaro a Táňa Filipovci foto archív

TÁŇA DUNAJOVÁ

„Vlastík mal do pätnástich rokov hlas ako vtedajšia tinedžerská hviezda Heintje. Úžasný fond, krásnu farbu. Na všetkých súťažiach bol prvý, aj keď prišiel neskôr, museli prepísať diplomy, lebo spieval naozaj mimoriadne. Žiaľ, vtedy sa talenty až tak nevyhľadávali. Potom, keď zmutoval, hlas mu zovšednel. Nie že by bol zlý, ale stratil výnimočnosť, takže s tým prestal.“

EMÍLIA FILIPOVÁ

„Jarko začal hrať na klavíri v siedmich rokoch. Chodil na ľudovú školu umenia v Šahách. Spočiatku rád, ale keď pribúdalo látky, museli sme ho trochu pri tom klavíri aj pridržať. Ale inak hudbou doslova žil, len sa mu nechcelo cvičiť. Rád by hral skladby, ktoré si vymyslel, nebavilo ho presne hrať, čo napísal niekto iný.“

JARO FILIP

„Nenávidel som klavír ako všetko, čo sa musí, čo je nutné. Doma išli po mne dosť tvrdo. Musel som cvičiť a cvičiť. Najšťastnejší som bol, keď sa skladba chýlila ku koncu. Predstava, že už budem môcť od klavíra odísť, ma naplňovala blaženosťou. Cvičenie sa rovnalo galejam.“⁶

Možno z týchto čias pramení Jarova nechúť cvičiť a skúšať – „Skúšajú len netaľentovaní“. Klavíru prišiel na chuť až neskôr, v trinástich – štrnástich

rokoch. Približne v tom období prepadol vášni bigbitákov – „imperialistic-kému“ vysielaniu Rádia Luxemburg, jediného prameňa, odkiaľ hudobníci nasávali západnú hudbu. Bežne počúval od jedenástej večer až do štvrtej ráno.

TÁŇA DUNAJOVÁ „U starej mamy v izbe bolo rádio, pri ktorom sedával s uchom nalepeným na Rádiu Luxemburg. To bola jeho obľúbená činnosť. Pamätám si na takú scénu – vošla som do izby, Jaro sedí ako vždy pri rádiu, kačacie stehno v ústach a slzy v očiach. Pýtam sa – čo sa deje? – len tak kývol rukou k rádiu a hovorí – Beatles.“

J. FILIP „So starou mamou sme dlho do noci počúvali Rádio Luxemburg. Keď som nadržanom vyhladol, išla odkrojiť klobásu so slovami: Jarko počúva Laxík.“⁷

V detstve sa prejavil aj budúci bavič. Kým „súťaže tvorivosti mládeže“ či recitačné preteky boli veľmi obľúbenou činnosťou, Jaro si aj tu – pod dohľadom matky – našiel svoju parketu.

EMÍLIA FILIPOVÁ „Jaro veľa recitoval. Skoro som zistila, že má na to talent. Ale len na humorné scény. Vo vážnych prednesoch alebo poézii by vôbec nevynikol. Od siedmich rokov sme chodili na rôzne recitačné preteky, veľmi som sa mu venovala a pripravovala ho. Vtedy to bolo tak, že deti sa viedli, dnes ich viac nechávajú, aby samé ukázali, čo je v nich. Jaro recitoval z kníh *Tóno, ja a mravce* či *Okuliare starej matere* a všetci sa na ňom smiali. On to nielen prednášal, ale hral, gestikuláciou, mimikou, pohybmi. A vždy prichádzal domov s prvou alebo druhou cenou.

Bola som vždy dosť ambiciózna, chcela som, aby sa moje deti stali slávne. V Jarkovom prípade sa to aj podarilo.“

T. DUNAJOVÁ „Zmysel pre komiku, šaškovanie a humor má po otcovi. Mnohé spolužiačky mi hovorili, že len náš otec ich vedel naučiť fyziku, lebo všetko vysvetľoval veľmi vtipne.“

EMÍLIA FILIPOVÁ „Hudba aj humor sú skôr vplyvy z otcovej strany, z mojej skôr podedil záujem o literatúru.

Tá jeho záľuba v technike nás všetkých prekvapila; otec mal sklony k rádiotechnike, opravoval rádiá, televízory. Ale Jaro k takýmto technickým veciam nikdy neinklinoval.

K tomu fajčeniu: raz sme za ním neohlásene prišli do letného tábora v Kuneráde pri Rajec-kých Tepliciach. Mal asi trinásť – štrnásť rokov. Vidíme hlúčik detí, Jaro v strede – vždy okolo neho niekto bol. Veľmi sa smiali, Jaro im niečo vykladal, gestikuloval tým svojím typickým spôsobom. Zrazu zostalo ticho, všetci pozerali na nás – a Jaro si vopchal do vrečka cigaretu. Predtým sme nevedeli, že fajčí. Otec bol tuhý fajčiar, ale dokázal prestať zo dňa na deň, keď mal štyridsať päť. Odvtedy si nezapálil.

Jaro a Ľubo Filipovci foto archív

Čo je dnes takmer neuveriteľné, Jaro hral aj futbal – bol brankár, ale veľmi rýchlo ho to prešlo.“

JARO FILIP

„O šport som bol trochu ochudobnený, lebo som bol silným spôsobom zapriahnutý do hudby, a tak som celé dni vysedával za klavírom. Avšak ako každé normálne dieťa som sa musel ísť aj vyvetrať, a tak sme s kamarátmi behali po lúkach, preliezali záhradné ploty... Ako v každej správnej dedine ani u nás nechýbal kultúrny dom, v ktorom stáli vedľa seba vrecia so žitom, rôzne busty a zaprášený pingpongový stôl. A tak ma stolný tenis opantával čoraz viac, hrával som ho aj v škole a rád si ho zahrám aj teraz. Žiaľ, času naň niet.“⁸

Možno najživší obraz o človeku nám dávajú ojedinelé útržky spomienok, momentky, z ktorých sa nerobia billboardy a veľkoplošné zväčšeniny, ale o mnohom vypovedajú.

TÁŇA DUNAJOVÁ

„Moja prvá spomienka na Jara je veľmi stará. Mala som päť rokov, možno ani to nie. Sedela som pri studni na dvore aj s mladším bratom Vlastíkom. Jaro vybehol z domu, uvidel nás a od samej lásky sa vrhol k nám, začal nám stíkať ruky a hovoril pritom niečo ako „sunarrona barro, sunarrona barro“. Ruky mi stískal tak, že ma to až bolelo, myslela som si, že mi ich vykľbi. Teraz viem, že to bol jeho spôsob maznania, ale vtedy som bežala za mamou a žalovala – Jaro nám ubližuje!

Absolvent LŠU foto archív

Spomínam si aj, ako sa vystatoval, že vie zhypnotizovať spiečku. Zobral ju, dal jej hlavu pod krídlo, roztočil sa s ňou, položil ju na zem a ona ostala bez pohybu, skutočne zhypnotizovaná – a zaspala. Týmto u nás veľmi zabodoval.

Potom mám takú vážnejšiu spomienku – raz som mu hovorila, že sa mi zdá, akoby ten svet bol celý iba zrežirovaný a ktosi ho narežiroval tak, aby sme do neho vstúpili – povedal, že cíti to isté. Mali sme pocit, že všetko okolo nás sú len kulisy a niekto nás skúša, ako zareagujeme.

Boli sme všetci nepraktickí, roztržití, hlavy do vetra. Naši nás – troch súrodencov – poslali vybrať do čistiarne plášť pre ich priateľa doktora. Vybrali sme ho, ale potom sme si sadli na prvú lavičku, čosi sme vážne rozoberali. Plášť sme tam, samozrejme, zabudli a myslím, že sa už nikdy nenašiel.“

Sedím v Café Galéria s Ľubom Filipom. Je to takmer presná kópia svojho brata: postava, hlas, pohyby. Raz mu dokonca robil dvojníka v jeho televíznej relácii, keď sa Jaro opäť kdesi ponáhlal a bolo treba urobiť ešte nejaké dokrútky. Ľubov humor je anglicky suchý: takto by vyzeral Jaro, keby bol pokojnejší a introvertnejší.

ĽUBO FILIP

„Už ako deti sme mali také zvláštne zábavy – keď rodičia odišli preč, kompletne sme vystaňovali z izby nábytok, urobili si bránky a hrali futbal tak, že sme cupotali po štyroch, s bruchom hore. Rozbili sme všetko, čo sa dalo. Alebo sme sa okopávali, kto vydrží dlhšie, aj hodinu, až nám úplne zmodrali tie naše kostnaté nohy.

Rodičia ho nútili hrať na klavír; samozrejme, že keď odišli, prestal hrať z nôt a začal si hrať po svojom. Ale keď už musel, vymyslel si zábavu: musel som si priložiť ucho na klavír, počúvať a hádať, koľko chýb urobil. O koľko som sa pomýlil, toľko zaúch mi dal. Boli to, samozrejme, bratské zauchá, išlo o srandu – aby ho bavilo cvičiť. Nikdy som sa s ním nenudil.

Emília Filipová, Táňa Dunajová, Peter Lehotský a Timko Dunaj

foto Marian Jaslovský

Jaro ma dostal aj k muzike, mňa to spočiatku nezaujímal. Chodil som na klavír päť rokov do ľudovej školy umenia v Šahách, k tej istej učiteľke ako Jaro, pani Šalkovskej. Pamätám si, že rátala pruvá – druhá – tretia – štvrtá, a keď sme niečo zle zahrli, klepala nás po prstoch. Ale inak bola veľmi dobrá, Jaro ju mal rád. Keď odišiel do Bratislavy na konzervatórium, zobral klavír so sebou. Ja som bol spokojný, mňa to nikdy veľmi nebavilo.“

EMÍLIA FILIPOVÁ

„Profesorka Šalkovská povedala, že by bolo dobre dať ho na konzervatórium, ale s tými vedomosťami, čo má, asi skúšky nespraví. Odporučila nám profesora Straussa v Bratislave, aby ho na ne pripravil. Jaro s ním mal trápenie, lebo ho učil ramenný úder, ako má klásť ruky a podobne, to sa mu nepáčilo. Napokon skúšky spravil a my sme ho s manželom, ako pätnásťročného, odvieďli do Bratislavy študovať. Vtedy sa nám zdal taký úbohučký, ako kráčať s kufríkom. Hovorím si – preboha, ako ho ja nechám medzi tými cudzími ľuďmi, ako ja od neho teraz odídem – div som neplakala.“

Tak sme sa rozlúčili, nechali sme ho na internáte a napadlo nám – veď sme mu zabudli kúpiť tepláky na telesnú výchovu. Tak sme mu kúpili tepláky a vrátili sa späť. Myslela som si, že niekde plače v kútiku, ale na internáte nám povedali – Jaro? Ten išiel do kina s kamarátmi. Za pol hodiny si našiel partiu!

V Bratislave začal vystrájať, nepomohla ani stará mama, ktorá s ním bývala. Až tak veľmi ju neposlúchal, bola to slabá kontrola.“

A HARD DAY'S NIGHT
(konzervatórium,
opäť Bratislava, Blues Five)

A HARD DAY'S NIGHT (konzervatórium, opäť Bratislava, Blues Five)

Jaro prišiel do Bratislavy v roku 1964 a netreba sa čudovať, že pred akademickým konzervatoristickým svetom dostali prednosť iné veci. V hlavnom meste to vrelo. Partie sa stretávali na Korze. Klasický rock and roll ustupoval, prišli Beatles a s nimi veľká hudobná bigbítová revolúcia. V Bratislave už boli etablované skupiny Jolana, Tiene či Kabinet 112, ale veci sa začali hýbať. V závere roku 1964 sa zrodila skupina The Beatmen, vedená Dežom Ursinym, ktorá spôsobila medzi mladými ľuďmi horúčku a ktorej sláva je dodnes bezprecedentná. Začiatkom druhej polovice 60. rokov tu už pôsobili desiatky kapiel. Ich mená sú dnes síce väčšinou zabudnuté, ale atmosféra doby – pohyb a trocha prievanu za železnou oponou – zostala silná a nezabudnuteľná.

JARO FILIP „Do Bratislavy som prišiel práve v čase, keď „leteli“ Beatles a začala bigbítová éra. Hneď som vhuhol do chuligánskeho prostredia, aj keď som pre nich spočiatku bol len úbožiak z dediny. Postupne sa zo mňa stal slušný výtržník, motal som sa v partiách pri Astorke, kašlal som na školu. Vtedy tak žili všetci bigbítáci, chodil tam Dežo, skupina Buttons, všeliko.

V Bratislave začal život, pouličné partie, do kín prišiel beatlesácky *A Hard Day's Night*. Môj vtedajší postoj bol klasický – ja mám všetko v paži, svet je gombička, ja som najlepší. Následky sa objavili čoskoro, pretože na Konzervatóriu bolo treba tvrdo cvičiť minimálne štyri hodiny denne.“⁹

Jozef Brisuda je jazzový kontrabasista, redaktor v Slovenskom rozhlase a Filipov spolužiak na konzervatóriu. Neskôr, keď Filip potreboval do svojich scénických hudieb „veľkú basu“, bol asi dva roky jeho dvorný kontrabasista. Účinkoval aj v jednom predstavení v trnavskom divadle. Stretli sme sa v rozhlasovej kaviarni.

JOZEF BRISUDA

„Jara som prvýkrát videl 1. septembra 1964 a hneď som si ho zapamätal, lebo imidžovo bol iný ako ostatní – vychudnutý, vysoký, vlasatý chlapec. Nechodili sme do jednej triedy, ale v internáte nás ubytovali do susedných izieb. Internát bol v budove, kde sídlil aj pohrebný ústav. Pred vchodom boli naskladané truhly.

Raz prišiel jeden muzikant z kšeftu, brána bola zatvorená a on bol taký unavený, že si do jednej truhly ľahol. Bolo chladno, tak zavrel aj veko. Ráno prišli zriadenci truhly odviezť. Jedna bola ťažká, a keď otvorili veko, uvideli „mŕtvolu“. Zľakli sa, pustili rakvu a začali bežať preč. Ešte viac sa zľakli, keď ten mladík vstal, zazvonil a vošiel do internátu.

Inak, za tie roky sme zažili veľké príhody – napríklad ako sa Gabo Jonáš presťahoval do skrine. Chcel mať pokoj, tak si tam všetko zariadil, namontoval osvetlenie a býval v skrini. Keď bola kontrola na izbe, otvorili skriňu, a tam sedí Gabo a číta knihu.

foto archív

Postupne sme sa začali selektovať do partií – podľa hudby, podľa sympatií. My sme si spravili jazzový krúžok – Gabo Jonáš a spol., po nociach sme počúvali jazzové relácie Willyho Scanovera na Hlase Ameriky, potajomky sme sa schádzali v študovni a do jednej počúvali rádio.

Jaro sa začlenil do rockových kruhov. Ja som bol jazzman, keď som počul spirituál alebo dixieland, tak ma to zaujalo, voči Beatles, ktorých tak obdivoval, som bol skeptický. Jaro bol skôr na bielu bigbítovú hudbu. Pamätám si, ako sedávali na izbe a na gitarách vyhrávali *Hey Jude*, sedeli oproti sebe s Tónom Lančaričom na spodnom poschodí poschodových postelí, hlavy pri sebe, a už to išlo. Aj na zájazdoch a výletoch, keď sme išli autobusom, brali gitary a zabávali ľudí.

Na internáte sme aj športovali, jediný, kto nešportoval, bol Filip. Keď sme hrali futbal alebo pingpong, chodil okolo a pozeral na nás.

Boli sme kamaráti, ale stále sme sa doberali, prekárali, ako sa prekárajú jazzmani s bigbitákmi. Často sme mali dlhé diskusie o hodnotách, a nikdy sme sa nevedeli dohodnúť. Ešte o dvadsať rokov neskôr sme sa dohadovali o tom, ako je to s tou muzikou. Dokonca som mu ukazoval články v novinách, kde Lennon povedal o Beatles, že sú priemerní muzikanti a slušní speváci.“

Pamätník konzervatoristických čias, ale zo strany „ulice“, je Dušan „Čudži“ Apfel, ktorý neskôr emigroval do Kanady. Priateľstvo s Jarom potom obnovili po dlhom čase – cez internet.

DUŠAN APFEL

„V tých dobách sa nikto neučil. Prišli sme domov, „práskli“ tašku do kúta a išli sme za chalanmi. Hneď za Štefánkou bola cukráreň. Pili sme kofolu za sedemdesiat halierov a debatovali. Pamätám si, že raz tam prišiel Jaro – vyháňaný, typický dedinský typ. Povedal, že študuje hudbu, je to jeho sen. Začal chodiť do našej partie, zúčastňoval sa s nami na výpadoch – v okolí sme mali dva dievčenské internáty, jedny

baby sme nazývali flaškárky, lebo boli väčšinou tenké, druhé, zdravotné sestry, boli knedlíkárky, lebo to boli také korpulentné kočky.

Hneď oproti umeleckej priemyslovke bola vysoká škola technická a pred ňou oblúkovité zábradlie. O piatej – šiestej sme sa tam začínali schádzať. Nieкто doniesol gitaru, nieкто basu, malý bubon a hralo sa na uliciach. Často to končilo tým, že prišli policajti a rozprášili nás. Pamätám si, že raz Jaro doniesol fúkaciu harmoniku s klávesmi, už vtedy hral vynikajúco. Ale to bola výnimka. S nami sa chodil iba zabávať. Nehrali sme kvôli muzike, ale kvôli rande. Keď sme išli na čunder, nikdy s nami nešiel, nemal rád prírodu. Tak isto nechodil na bitkárské nájazdy, ktoré vtedy boli naša obľúbená zábava – tĺkli sme sa štvrt' proti štvrti. Dokázal sa z toho diplomaticky vyzuť.

Jaro nás dokázal vždy rozosmiať, používal nevyspytateľné slovné hračky, mal v sebe neuveriteľný humor. Vedel každého veľmi vtipne uzemniť, takže sa ani neurazil. Vždy to bol pre mňa obyčajný chalan, ktorý ti dal posledné, ktorý poradil, keď si potreboval poradiť a ktorý vedel pomôcť, keď ti bolo zle. Mal dar, aký má jeden človek z milióna – vedel hojiť ľudské duše.“

Dodo Šuhajda bol spevákom známej kapely The Buttons a tiež patrilo do partie, s ktorou sa Jaro stýkal počas svojich dvoch rokov pôsobenia na bratislavskom konzervatóriu. Stretávame sa v bratislavskom Buttons klube,* ktorý si zriadil ako pamiatku na svoju skupinu a kde sa stretáva s rovesníkmi – pamätníkmi čias, keď to vo Věčku vrelo.

* neskôr Café Amsterdam na Prepoštskej ulici

„Zažili sme ho úplne od začiatku. Kapiel nebolo veľa a na koncerty chodili tí istí ľudia. Na jednom takom koncerte, možno našom, sme sa spoznali s Jarom. Vždy išiel tam, kde bol život. Veľmi rýchlo medzi nás zapadol, chodil domov iba cez prázdniny a potom, keď sa vrátil do Bratislavy, bol celý nedočkavý, aby sa dozvedel, čo je nové. Hovorili sme, že je to náš učeň. Boli sme predsa mestskí chalani a on bol chlapec z dediny.

Stretávali sme sa každý deň – po škole v cukrárni nad Štefánkou, chodil tam aj Dežo Ursiny, ktorý mal za rohom školu, elektrotechnickú priemyslovku.

Potom sme boli do desiatej v klube a minimálne do dvanástej sme postávali vonku, lebo sme sa nevedeli rozísť. Keď sme mali peniaze, išli sme do Kryštál baru na legendárnu fazuľovú polievku alebo na vyprážaný syr. Často sme chodili aj do kina Čas, kde cez deň dokola púšťali krátke filmy a večer sa hrali normálne filmy. Chodili sme aj na diskotéky, ale nie také ako teraz – tam sa púšťali nové kapely, ktoré mali ľudia ponahrávané na páskach.

Potom sme boli do desiatej v klube a minimálne do dvanástej sme postávali vonku, lebo sme sa nevedeli rozísť. Keď sme mali peniaze, išli sme do Kryštál baru na legendárnu fazuľovú polievku alebo na vyprážaný syr. Často sme chodili aj do kina Čas, kde cez deň dokola púšťali krátke filmy a večer sa hrali normálne filmy. Chodili sme aj na diskotéky, ale nie také ako teraz – tam sa púšťali nové kapely, ktoré mali ľudia ponahrávané na páskach.

Občas sme aj popíjali, ale nikdy nie veľa. Boli aj chalani, ktorí chodili pravidelne na pivo, ale my sme skúšali s kapelou. Po skúške sme si pivo už nedali – o deviatej bolo všetko zatvorené. Jaro nikdy veľa nepil – skôr fajčil. Bola s ním neuveriteľná sranda a on mal srandu rád – keď sa smial, úplne sa zadúšal. Rehotal sa tak, že mal slzy v očiach. Naša partia vôbec bola hlavne o zábave. Mali sme kamaráta Ruda Hoffmana, ktorého sme volali Popík. Bol to jednoduchý chalan, ale veľký humorista. Jaro bol z neho úplne hotový. Pýtal sa na neho až do konca a možno to bol jeden z jeho prvých humoristických vzorov. Zabávali nás aj rôzne komické postavy – napríklad uvádzač v Astorke – mestskom kultúrnom stredisku. Keď nás chcel poslať preč, povedal „opustyte odtiaľto“.

Jaro vtedy býval na internáte na Kamennom námestí. V tej istej budove bola pohrebná služba aj biskupský úrad a jediné povolené katolícke vydavateľstvo. Nevedel sa od nás odtrhnúť, a potom už bola brána zamknutá. Tak sme ho boli vždy odprevádzať, búchali sme na bránu a pomáhali sme mu dostať sa dnu.

V roku 1964 som spieval v skupine Rangers, od roku 1965 začala éra The Buttons, trvala tri roky. Hrali sme rhythm and blues, náš vzor boli

Rolling Stones – pre Beatmen to zasa boli Beatles. Vtedy ešte textári v pravom slova zmysle neboli, kapely si písali texty samy a väčšinou v angličtine. Raz nám Jaro napísal text *Keby som mal voľnú ruku*. Bol to naivný text o tom, že keby mal dotýčný voľnú ruku, tak by svoju milú vyhodil.

Keď tak na to spomínam, Jara ľudia brali skôr ako komika a nepripúšťali si ho k telu, ale ja som ho bral vážne. Prvýkrát som ho začal vnímať ako tvorivého človeka, keď mi čítal v cukrárni svoju glosu. Bol to príbeh, ako cestoval električkou číslo šesť spred Carltonu na koncert do PKO. Bola taká natriekaná, že musel visieť na schodíkoch zo strany, kde boli zatvorené dvere. Napísal to veľmi vtipne. Ako hudobník sa zatiaľ neprevjavoval – vlastne vtedy ani nemal šancu s nikým si zahrať; v skúšobniach nebol klavír, hralo sa len s gitarami, maximálne tam bola nejaká ionika alebo elektrický organ.

Myslím, že v Jarovi toho bolo toľko aj preto, lebo nasal celú vtedajšiu éru – prešiel od začiatku všetkými tými štýlmi, celou atmosférou a veľa sa naučil. Takže bolo aj dobre, že mal problémy – ako poctivý konzervatorista by to nikdy neabsorboval.“

Brat Ľubo Filip nemá na Jarove bratislavské obdobie veľmi príjemné spomienky, pretože sa s ním stretával iba v rámci otcových „trestných výprav“.

ĽUBO FILIP „Otec ma v noci zobral, naložil do auta a vybrali sme sa hasiť požiare. Sestra Táňa mi vyčítala – ty si bol dvakrát v Bratislave a ja ani raz. Ale to nebol pre mňa žiaden výlet. Dve hodiny sme išli tam, Jaro dostal facku a išli sme naspäť. Väčšinou v noci. Mňa otec asi brával preto, aby nezaspal alebo čo. Keď potom išiel s Táňou, pekne si urobili výlet cez deň.

Jaro býval aj u takého dobrého pána Parvanova v starej Petržalke. Bol to Bulhar, mal záhradu v ktorej pestoval zeleninu a drevený domček – tam býval Jaro. Mal Jara veľmi rád. Keď robil vylomeniny, dal vedieť otcovi a ten hneď podnikol trestnú výpravu. Raz Jaro odišiel do Brna a tam ho išli hľadať aj s Parvanovom. Otec sa tam niekde predstavil pri dverách s veľárskym preukazom ako kriminálna polícia. A Parvanov, dobrák od kosti, dal Jarovi zaucho.

Jaro mal veľmi dobrého kamaráta, nejakého Johnnyho, s ním dokonca plánovali aj emigráciu.

V Bratislave s ním bývala aj stará mama, chodila ho v noci hľadať do Carltonu a podobne. Keď ho našla, spustila krik a už ho aj brala. Jaro sa strašne hanbil, že ho strápuje pred kamarátmi. Bola ako policajt.“

foto archív

Zábava v partii mala následky. Tristo neospravedlnených hodín, trojka zo správania. Málo chýbalo a Jaro by bol nedoštudovaný konzervatorista.

EMÍLIA FILIPOVÁ „Málo cvičil. Zahral, ale bolo jasné, že to nie je poriadne nacvičené. Profesor Strauss začal pochybovať o jeho nadaní. Hovoril mi – ja tomu nerozumiem, ten Jaro raz zahrá na jednotku a potom na päťku. Ja som dal svojho syna za ladiča klavírov, aj vy o tom môžete porozmýšľať. Alebo, ak chcete, skúste to na konzervatóriu v Žiline – ak vám ho tam príjmu. Môj muž hovoril, že keď sa mu nechce cvičiť, nech ide do Šiah na gymnázium. Verila som však učiteľke Šalkovskej a za každú cenu som ho chcela udržať pri klavíri a bola som ochotná podstúpiť čokoľvek.

Tak sme Jara dali do Žiliny. Zobral ho riaditeľ Jakubík a dal sa presvedčiť, aby neopakoval druhý ročník, ale pokračoval v treťom. Veď neprepadol, len mal zlé známky z klavíra. Zobral ho na skúšku, po dvoch mesiacoch bol Jaro medzi prvými a nikto nechápal, prečo mal problémy, keď teraz tak exceluje.

Dovtedy sme bývali u mojej mamy. Bolo to lepšie – ona mi pri štyroch deťoch veľmi pomáhala a mali sme aj produkty zo záhrady. Ale kvôli Jarovi sa celá rodina presťahovala do Malej Čiernej, dedinky pri Žiline, pánu bohu za chrbtom. V Žiline nebolo miesto. Prijala som miesto riaditeľky školy a môj muž dochádzal do Rajca, pomáhal tam rekonštruovať polozrúcanú školu. Nebolo to nič príjemné, žili sme v jednej izbe – mali sme tam

posteľe aj klavír. Jarko dochádzal do školy tak, že najprv cestoval do Rajca, a potom z Rajca do Žiliny.“

Ľubo Filip si spomína na príhodu, ktorá súvisí s bojovými podmienkami, v ktorých vtedy žili:

ĽUBO FILIP „Chodili sme skratkou cez horu, tam sa stratil aj najmladší brat, ledva sme ho našli. Stalo sa, že tam aj niekoho prepadli alebo zabili, a rodičia nám tadiaľ zakázali chodiť, boli sme z toho celí vyľakaní. Raz rodičia odišli, Jaro čítal knihu, ja som zaspal, čosi sa mi snívало a ešte taký rozospätý som sa posadil, ukázal som do kúta, vytreštil som oči a vykrikoval som – mami-na busta, mamina busta. Jaro sa tiež strašne zľakol, zo strachu mi vylepil zaucho a vtedy som sa prebral.“

JARO FILIP „Nebyť rodičovskej pomoci, neviem, ako by som bol skončil. Disciplína bola obrovská a skončil som ako vynikajúci žiak. Moja povaha to asi potrebovala.“¹⁰

EMÍLIA FILIPOVÁ „Na absolventskej koncerte bol už Jaro najlepší klavirista v Žiline. Už si nepamätám, čo hral, ale viem, že profesorka od strachu prehltla žuvačku, pretože začal vo vysokom tempe a skladba sa ešte zrýchľovala, bála sa, že to neuhrá. Jaro to však zvládol.“

Jaro Filip sa hneď po skončení konzervatória v roku 1968 vrátil do Bratislavy, pretože chcel byť hercom, čo bolo jeho komediantskému naturelu najbližšie.

EMÍLIA FILIPOVÁ „Veľmi som ho v tom podporovala. Dostal sa až do tretieho kola, uchádzačov bolo už len dvanásť, ale nakoniec neprešiel, pán profesor Zachar povedal, že je typovo veľmi vyhranený, že sa už nedá tvarovať. Strašne ho to zronilo. Aj ja som celú noc preplakala. Neskôr však povedal, že je veľmi rád, pretože takto sa mohol vyvíjať mnohými smermi a nie iba jedným.“

JARO FILIP „Na prijímačkách som bol napríklad aj s Marošom Zedníkovičom, ale nevzali ma. Mohol som si za to sám. Profesor Zachar chcel idylickú scénu s dievčaťom v náručí pri západe slnka. Nechcete vedieť, čo som, zapáľiac si cigaretu, vypotil. Spoluadepti sa síce zvjali od smiechu, profesor ale nie. Moja ješitnosť bola, samozrejme, otrasená.“¹¹

„S odstupom času vidím, že pre človeka môjho typu by táto škola znamenala trápenie. Svoj spôsob herectva som si presadil vlastnou existenciou – a keď som už bol pri divadle, začali ma ako herca brať.“¹²

Dvadsaťteho augusta 1968 nastúpil Filip ako asistent kamery do Slovenskej televízie, ale dlho sa tam nezdržal, lebo o deň neskôr ich vyviedli von Rusi so samopalmi. Nastúpil ako poštový doručovateľ v Slovkoncerte (tu pracoval aj Janko Lehotský). Podľa vlastných slov nič nerobil, iba nosil na poštu tašku s korešpondenciou, ktorú občas aj zabudol v neďalekom bare. Neskôr nastúpil na miesto asistenta kamery po druhýkrát a rozhodol sa pre filmovú dramaturgiu.

Medzitým činorodo prenikal do muzikantského sveta. V rozhovore som sa raz Jara spýtal na vystúpenia, ktoré sa mu navždy vryli do pamäti. Okrem prvého koncertu s Ursinyho Provisoriom bez váhania menoval vystúpenie s Petrom Lipom a skupinou Blues Five na 2. pražskom beatovom festivale v roku 1969. Ako to všetko vlastne bolo?

PETER LIPA

„Centrom muzikantského života bolo vtedy Věčko. Tam sme sa stretávali a začal tam chodiť aj Jaro. Vysvitlo, že je klavirista, a začal hrať s kapelami. Vtedy to vrelo, kapiel bolo strašne veľa, každý chcel niečo robiť a som presvedčený, že Jaro naraz skúšal aj s piatimi skupinami.

Do Blues Five prišiel po Petrovi Koreňovi na jeseň 1969 a stali sme sa jeho domovskou kapelou. Hrávali sme pravidelne v soboty a nedele vo Věčku tanečné, prevzaté veci, ale mali sme veľké muzikantské ambície. V kapele sme boli my dvaja s Jarom, Dušan Hájek hral na bicie, Rasťo Vacho na gitare a Dušan Valihora na base. V prvej fáze hral s nami saxofonista Paľo Hromada, ktorému sme originálne hovorili Saxík. Jaro bol mladší ako my, mal dvadsať, my dvadsaťtri až dvadsaťpäť. Motal sa, nevedel, kam patrí, nevedel sa sociálne zaradiť. Ale zároveň to bol komunikatívny človek. Jednoduchý, bez nejakých veľkých predstáv o živote. Zrejme sa tešil, že s nami môže hrať.

Po Koreňovi sme očakávali klaviristu, ktorý by hral podobne. Jarovi sa však veľmi páčil Jimi Hendrix a uplatňoval to aj na klavíri. Hovorili sme o ňom, že je to Hendrix klavíra. My sme inklinovali k jazzu a blues a vtedy sme si mysleli, že by mohol byť bližšie k nám. Späťne si človek uvedomuje, že bolo dobre, že hral niečo iné. Už vtedy bol dobrý spevák, spieval vokály.

A HARD DAY'S NIGHT

S nami zažil vrchol našej slávy na 2. pražskom beatovom festivale v decembri 1969.

Hrali sme popoludní, prišli sme na pódium s veľkým rešpektom. Po vystúpení sme sa vybrali na prechádzku po Prahe, každý si kúpil fľaštičku niečoho, veselo sme popíjali od radosti, že sme na výlete a že všetko dobre dopadlo. Potom nám povedali, že sme dostali cenu a máme hrať večer znova. Boli sme v dosť dezolátnom stave. Koncert bol veľmi veselý, dali sme do hry veľa emócií a menej muzikantstva.

Spolu sme zažili aj prvé nahrávanie, v rozhlase sme nahrali *A Day In The Life* od Beatles. Zažili sme veľmi pekné časy. Potom si ho doslova skrotil Dežo Ursiny, stal sa jeho verným spoluhráčom, a tak sa vytratil zo všetkých kapiel. Pod vplyvom Deža začal aj študovať na VŠMU.“

JAZZROCK, CHLAPI!
(VŠMU, život v 70. rokoch)

JAZZROCK, CHLAPI! (VŠMU, život v 70. rokoch)

V 70. rokoch sa udialo všetko, čo bolo pre ďalší Filipov život kľúčové (okrem stretnutia s počítačmi). Začal hrať s Ursinym a nahral s ním tri albumy, oženil sa, vyštudoval dramaturgiu a scenáristiku na Vysokej škole múzických umení, účinkoval v Divadle u Rolanda, pracoval v rozhlase, začal moderovať televízne relácie, dal sa dokopy s Lasicom a Satinským, skladal scénickú hudbu.

JARO FILIP „Múzickú som si vybral preto, lebo som hľadal školu, ktorá by mi povedala niečo o filme a kde by mi nehrozila matematika. Nemám nič proti tejto vede, ale ďakujem, neprosím.“¹³

„To bol najtolerantnejší odbor, ktorý na škole existoval. A keďže som bol vždy knihomoľ a filmožrút, cítil som sa tam ako ryba vo vode. Neučili nás žiadni diktátori, ale ľudia, ktorí rozumejú sebe i nám.“¹⁴

Dramaturg, scenárista, režisér, neskôr producent, filmový podnikateľ a vydavateľ Marián Urban bol na vysokej škole Filipov spolužiak a veľa rokov aj jeho blízky priateľ. Stretávame sa vo Funuse, krčme v Horskom parku, spoločnosť nám robí aj osemdesiatkilový pes – írsky vlkodav jeho syna, takže náš rozhovor je prešpikovaný obdivnými vzdychmi okoloidúcich a kynologickými výkladmi. Urban dokonale poznal Filipa aj Deža Ursiného, s ktorým sedel pätnásť rokov v kancelárii dramaturgie krátkeho filmu na Kolibe.

MARIÁN URBAN

„Jara som prvýkrát videl v roku 1970 na prijímačkách na dramaturgiu a scenáristiku. Sedel tam na chodbe s Dežom Ursinym, ktorého som z videnia poznal a veľmi sa na neho podobal, vyzerali ako bratia. Dežo už študoval.

Na školu nás zobrali a rýchlo som pochopil, že Jaro je ten najbezprostrednejší človek, akého som kedy stretol. Spôsob, akým dokázal nadväzovať kontakty, bol neuveriteľný. Asi po troch týždňoch boli prvé cvičenia, tam sa mu strašne zapáčila jedna moja poviedka a mne sa zasa páčila jeho. Vtedy som ho ako hudobníka veľmi nevnímal. Prišiel za mnou a pýta sa – ty stále chodíš do Trenčína, máš tam nejakých kamarátov? Hovorím – mám.

Filipovská šou na svadbe foto Ľubo Filip

A máš nejakého naozajstného kamaráta? Vravím – mám veľa kamarátov. Ale takého naozajstného. To som sa zamyslel. A Jaro – a nechcel by si, aby som bol tvoj najlepši kamarát ja? Hovorím – samozrejme. A tak sme sa skamarátili. Ešte chvíľu to síce trvalo, lebo Jaro bol vtedy zamilovaný a väčšinu času trávil so svojou priateľkou. U nej aj spával. Potom sa asi po pol roku presťahoval na internát, a tak sme sa vídali každý deň. Samozrejme, medzitým sa ukázalo, aký je to klavirista. Kopu prednášok sme mali s herečkami. V prestávkach hral Jaro na klavíri a takto získaval ich srdcia.

Asi po pol roku sme písali povinnú školskú prácu, literárnu poviedku s ambíciou, aby bola sfilmovateľná. Keďže sme vtedy čítali magický realizmus, napísal poviedku s geniálnou pointou, ktorá sa volala *Môj život*. Bola o dvoch kamarátoch, ktorí sa po opici túlajú po meste, jeden bol rozprávač a druhý Marcel Daniš, zhodou okolností to bolo aj meno vtedajšieho basistu z Provisoría. Hrdinovia si sadnú do kaviarne U Michala oproti antikvariátu, pijú kávu. Marcel odíde do antikvariátu, že si musí niečo vybaviť. Rozprávač čaká asi hodinu, potom sa ide pozrieť, kde ten Marcel trčí. Antikvariát je prázdny. Pýta sa predavača, či tu niekto nebol. Predavač povedal, že tu bol taký pán a išiel do pivnice. Rozprávač sa teda vyberie do pivnice, chodí medzi regálmi, nikoho tam nevidí, prehľadá sa v rôznych knižkách, sú ich tam tisíce, aj životopisy Stendhala, Dostojevského, Balzaca. Prehľadá

foto archív

sa v nich ďalej, až kým nevezme do ruky knihu a na chrbte prebalu číta Marcel Daniš: *Môj život*. Takto poviedka končí.

Keďže sme boli kamaráti, všade som musel chodiť s ním. Nielen keď niekde hral alebo do Vේčka, trávili sme spolu aj voľné večery, dovolenky, Silvestre. Okrem toho potreboval ďalších kamarátov v každom období svojho života. Podľa toho v akej oblasti práve najaktívnejšie pôsobil, nachádzal a získaval ďalších kamarátov. Myslím, že bol sám len vo chvíľach, keď spal. A spal takmer výlučne doma. Keď sme si urobili trojdenný výlet do Prahy, vydržal jednu, maximálne dve noci, ale potom dostal tik, že musí byť doma.

A aj išiel. Za každú cenu a peniaze. Bol na to hrdý a ako vrchol mi porozprával, že po jednom predstavení v Košiciach si zobral honorár, zavolať taxík a odišiel domov do Bratislavy, hoci mal od hostiteľov k dispozícii hotel a ráno šoféra s autom. Taxík stál len o pár korún menej, ako honorár za predstavenie.

Pre mňa to bol najbezprostrednejší, najúprimnejší kamarát, akého som poznal, človek, ktorý pre priateľa dokázal urobiť čokoľvek – hlavne v 70. a 80. rokoch, keď sme sa stretávali takmer každý deň.

Jaro bol vášnivý zberateľ všetkého nového. Musel mať napríklad všetky nové knižky, najlepšie také, o ktorých nikto ešte poriadne ani nepočul. Mal nos na výnimočné knihy, ktoré poznačili celú generáciu kamarátov. Okamžite – ako vyšiel v drobnom náklade v Tatrane – objavil prvý slovenský preklad Cortazára, výber poviedok *V každom ohni oheň*. O rok bol v Prahe a vrátil sa s prvým českým prekladom J. L. Borgesa, *Artefaktami*. Borgesa vtedy nepoznal ani Dežo. Doniesol ich viac, dal jednu knihu mne, druhú Dežovi, ktorý ju zhltol, a tým sa stal z Deža borgesológ.

Inou formou únikov počas školských rokov bola jeho súťaživosť. Keďže všetko robil naplno, aj toto bola vášeň. Stále chcel súťažiť – v čomkoľvek. A vyhrávať. V minigolfe, pingpongu, kartách, tenise, ľahkej atletike,